

تنظیم کرسی مآهواره‌های تلویزیونی

در نظام حقوقی ایالات متحده امریکا و ایران

دکتر بهناز احمدوند

عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور

با دیباچه:

دکتر سید قاسم زمانی

استاد دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی

سرشناسه	: احمدوند، بهناز، ۱۳۶۶-
عنوان و نام پدیدآور	: تنظیم‌گری ماهواره‌های تلویزیونی در نظام حقوقی ایالات متحده آمریکا و ایران / بهناز احمدوند؛ با دیپاچه سید قاسم زمانی.
مشخصات نشر	: تهران: خرسندی، ۱۴۰۰-
مشخصات ظاهری	: ۲۳۲ ص.
شابک	: 978-622-224-017-2
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا	
موضوع	: ماهواره‌ها -- ایران -- جنبه‌های حقوقی
موضوع	: Artificial satellites -- Legal aspects -- Iran
موضوع	: ماهواره‌ها -- ایالات متحده -- جنبه‌های حقوقی
موضوع	: Artificial satellites -- Legal aspects -- United States
موضوع	: حقوق تطبیقی (Comparative law)
موضوع	: ماهواره‌ها -- جنبه‌های حقوقی (Artificial satellites -- Legal aspects)
شناسه افزوده	: زمانی، سید قاسم، ۱۳۴۶-، مقدمه نویس
رده‌بندی کنگره	: ۱۴۰۰ ت ۳ الف / KMH۳۴۸۷
رده‌بندی دیویی	: ۳۴۳/۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۵۵۱۴۷۱

انتشارات خرسندی

دفتر مرکزی: تهران، خیابان نلسون ماندلا (جردن)، بالاتر از چهارراه جهان کودک، پلاک ۶۶، طبقه اول، واحد ۳ تلفن: ۸۸۶۶۵۳۰۷ - ۸۸۶۶۳۷۶۲

مرکز پخش و توزیع: خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، خیابان لبافی‌نژاد، نرسیده به خیابان دانشگاه، پلاک ۱۷۴، واحد زیرزمین تلفن: ۵ - ۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵ - ۶۶۴۹۰۵۸۴ و ۶۶۴۸۴۸۵۸

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: Khorsandypub.comwww.

تنظیم‌گری ماهواره‌های تلویزیونی در نظام ایالات متحده آمریکا و ایران

دکتر بهناز احمدوند

چاپ اول: ۱۴۰۰
صفحه‌آرایی: الهام پیدایی
شمارگان: ۵۰۰ جلد
قیمت: ۷۰۰,۰۰۰ ریال

ISBN: 978-622-224-017-2

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۴-۰۱۷-۲

به نام خداوند جان و خرد

ماهواره‌های تلویزیونی، خیلی دور، ولی در عین حال خیلی نزدیک‌اند. ماهواره‌های تلویزیونی که اغلب در مدار ثابت، یعنی در فاصله سی و شش هزار کیلومتری از زمین قرار گرفته‌اند، تمام نقاط زمین را تحت احاطه خویش قرار داده‌اند. امواج ارسالی از ماهواره‌های تلویزیونی بدون اینکه مرزبندی سیاسی کشورها را به رسمیت شناخته و بر حاکمیت دولتها واقعی بنهند، به صورت مستقیم توسط گیرنده‌های خصوصی دریافت می‌شوند. در حقیقت ماهواره‌های تلویزیونی بدون داشتن هیچگونه پیوند نَسبی و یا سببی با انسانها، با تمام افراد بشر ارتباط برقرار کرده‌اند، و یک عضو ثابت و مهم تمام خانواده‌ها را تشکیل می‌دهند. این ارتباط که بیشتر یک سویه و کمتر تعاملی است، علوم ارتباطات و حقوق حاکم بر آن یعنی حقوق ارتباطات را معنا می‌بخشد.

فرایند ارسال برنامه‌های ماهواره‌ای که حدود چهل سال پیش آغاز شد در اندک زمانی کوتاه منجر به آن شد که هزاران شبکه ماهواره‌ای، صدا و تصویر را با کیفیت بالا و به زبانهای مختلف در اختیار افراد قرار دهند. هر چند در آغاز مجادله سختی میان طرفداران اصل آزادی ارسال برنامه‌های ماهواره‌ای و حامیان اصل حاکمیت دولت و لزوم کسب رضایت قبلی پدیدار شد، ولی در پرتو تفوق قدرت فنی و نیز تحت لوای استانداردهای حقوق بشر، به زودی این مجادله به نفع اصل آزادی بخش برنامه‌های ماهواره‌ای تلویزیونی به پایان رسید. اما در جبهه‌ای دیگر نه تنها نبرد ادامه یافت، بلکه با توسعه جریان یک سویه ارسال اطلاعات و فقدان موازنه و «عدالت ارتباطاتی و اطلاعاتی» این مجادله هر روز ابعاد جدیدتری پیدا نمود. گسترش تروریسم، افزایش درگیری‌های داخلی، تشدید منازعات قومی، هجوم فرهنگهای غالب به خرده فرهنگها، و ... حوزه مجادلات را به بخش محتوای برنامه‌های ماهواره‌ای و رگولاتوری ماهواره‌های تلویزیونی سوق داد. تلقی تنوع فرهنگی

به عنوان میراث مشترک بشریت که در دهه ۱۹۹۰ توسط اعلامیه مصوب یونسکو در فضای بین‌المللی طنین‌انداز شد، تنها در صورتی می‌توانست پای از حد شعار فراتر نهد که به ویژه اصل جریان آزاد اطلاعات آن را به سوی مسلخ سوق ندهد.

در حقیقت در فرایند تهیه و پخش برنامه‌های تلویزیونی در داخل کشور، هر دولت با شیوه‌های مختلف بر محتوای برنامه‌ها نظارت می‌کند. متصدیان پخش پس از اخذ مجوزهای فنی و سخت‌افزاری لازم از نهادهای ذی‌صلاح ملی، نمی‌توانند با استناد به اصل آزادی بیان و آزادی پخش هر برنامه‌ای را برای شهروندان پخش نمایند. این امر که حق انتخاب برنامه‌ها با شهروندان می‌باشد متصدیان ذی‌ربط و دولت را از در نظر گرفتن و نظارت بر محتوای برنامه‌ها معاف نمی‌سازد. دولت به عنوان نماینده و حافظ منافع و مصالح عمومی، مسؤول اصلی حفظ نظم و امنیت عمومی، پاسداری از اخلاق حسنه و دفاع از کیان خانواده می‌باشد. این اعمال نظارت که گاه مستقیم و زمانی مع‌الواسطه، گاه قبل از پخش و زمانی نیز پس از پخش صورت می‌گیرد به ویژه در کشورهایی که به لحاظ فرهنگی، قومی و زبانی متکثر می‌باشند واجد اهمیتی خاص می‌باشد و فقدان یا ضعف نظارت حتی می‌تواند کشور را با بحران و تنش مواجه نماید.

اما در پخش فرامرزی تصاویر تلویزیونی ماهواره‌ای قضیه قدری متفاوت می‌گردد. محل تهیه و ارسال برنامه‌ها (برای ماهواره) با محل دریافت برنامه‌ها متفاوتند، برنامه‌های ارسالی در کشورهای مختلفی دریافت می‌گردد که هر یک فرهنگ و تاریخ متفاوتی از دیگری دارد، پخش واجد عنصر بین‌المللی است و می‌تواند تقابل میان حاکمیت‌ها را دامن بزند، و اقدام متقابل و مقابله به مثل می‌تواند به عنوان اقدام واکنشی خسارتی مشابه یا بیشتر به کشور عامل اولیه پخش وارد سازد. به ویژه باید مراقب بود که مبادا بخش خصوصی با پخش برنامه‌های تلویزیونی خاص برای شهروندان کشورهای دیگر، کشور خویش را در یک بحران بین‌المللی گرفتار سازد.

بر این اساس اصل اساسی تهیه و تدارک محتوای برنامه‌های ماهواره‌ای در مشارکت ملی و احساس مسؤولیت (مسؤولیت‌پذیری) خلاصه می‌گردد که در محورهای ذیل تجلی

یافته‌اند: مدیریت واحد و متمرکز و مسئولانه بخش، انعکاس صحیح تاریخ و فرهنگ ملی و مقابله با جعل تاریخ، احترام به کپی‌رایت در تهیه برنامه‌ها، استفاده از فناوری نوین در پردازش محتوا، عدم تعارض میان محتوای برنامه‌های مختلف، مدیریت مناسب زمان بخش، تعیین محتوای برنامه‌ها بر اساس موازین ملی و منطقه‌ای، نیازسنجی و مخاطب‌پژوهی در بخش از رهگذر مشاوره و رایزنی با کارشناسان محلی و خارجی، حفظ تنوع در برنامه‌ها و تأکید بر برنامه‌هایی که پتانسیل جلب توریست و یا سرمایه‌گذاری خارجی به کشور را دارند، و ...

از سوی دیگر ارسال و دریافت برنامه‌های تلویزیونی ماهواره‌ای زیرساختها و بسترهای فنی متعددی را می‌طلبد. اتحادیه بین‌المللی ارتباطات راه دور (ITU)، کمیته ویژه استفاده صلح‌آمیز از فضای مخابراتی جو (کوپوس) و شماری دیگر از نهادهای بین‌المللی جهانی و منطقه‌ای بر پرتاب ماهواره‌ها، مدار محل استقرار ماهواره‌ها، فرکانسهای ماهواره‌ای، ممانعت از تداخل امواج، کاهش نشت امواج و سایر جنبه‌های سخت‌افزاری ماهواره‌های تلویزیونی نظارت می‌کنند. با وجود این برای ایجاد یک نظم رسانه‌ای مناسب و کارآمد، هماهنگی میان نظامهای حقوقی ملی، فراملی و بین‌المللی کاملاً ضروری است. در حقیقت بخش مهمی از معادله چندمجهولی ارسال و دریافت برنامه‌های ماهواره‌ای تلویزیونی در چارچوب حقوق داخلی کشورها انتظام می‌یابد. نحوه استقرار و فعالیت ایستگاههای زمینی، شرایط متقاضیان فعال در این حوزه، شرایط صدور، تمدید و لغو پروانه‌های صادره، وضع مقررات در زمینه‌های محتوای برنامه‌ها، آموزش و ارتقای سواد رسانه‌ای در جامعه، حمایت از اقتصاد ملی با تضمین و ایجاد چارچوب‌های مناسب رقابتی در بازار رسانه‌ای، سیاست‌گذاری در راستای اخذ بهترین شیوه استفاده از طیف فرکانسی، حمایت از مصرف‌کنندگان، حمایت از حقوق مالکیت فکری، رسیدگی به شکایات و بسیاری از موارد دیگر باید در چارچوب نظامهای حقوقی ملی مورد تنظیم‌گری (رگولاتوری) قرار گیرد. البته اختیارات و صلاحیتهای قانونگذار و یا نهادهای تنظیم‌گر ملی در این حوزه نامحدود نیست و در چارچوب تعهدات بین‌المللی دولت به اجرا درمی‌آید.